

NG-145

November-2018

M.A., Sem.-III

504(EA) : Gujarati

(સાહિત્યસ્વરૂપ પદ્ય)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) મધ્યકાલીન સાહિત્યસ્વરૂપ રાસની સ્વરૂપગત વિશેષતાઓ વિશે નોંધ લખો. 14
- અથવા**
- ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)
- (1) રાસ અને પ્રબંધ સામ્ય-વૈષમ્ય 7
- (2) રાસમાં પાત્રચિત્રણ 7
- (B) કોઈપણ ચાર પ્રશ્નના જવાબ લખો : 4
- (1) રાસ સંજ્ઞાનો જૂનામાં જૂનો ઉલ્લેખ કઈ કૃતિમાં જોવા મળે છે ?
- (2) રાસ મૂળ તો નૃત્યનો એક પ્રકાર છે — વિધાન સાચું કે ખોટું ?
- (3) મધ્યકાલીન રાસ સ્વરૂપમાં અહિંસાનું સમર્થન જોવા મળે છે ? વિધાન સાચું કે ખોટું ?
- (4) ભીમ રચિત રાસકૃતિનું શીર્ષક જણાવો.
- (રેવંતગિરિરાસુ, શંત્રુજયતીર્થ રાસ, સદયવત્સચરિત)
- (5) રાસ શબ્દનું મૂળ કયા સંસ્કૃત શબ્દમાં છે ?
- (6) અસાધીતકૃત 'હંસાઉલિ' જૈન કે જૈનેતર રચના છે ?
2. (A) શાલિભદ્રસૂરિ રચિત 'ભરતેશ્વર બાહુબલિરાસ'નું કથાવસ્તુ વિગતે દર્શાવો. 14
- અથવા**
- ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)
- (1) 'ભરતેશ્વર બાહુબલિરાસ'માં સમકાલીન સમાજ 7
- (2) 'ભરતેશ્વર બાહુબલિરાસ'માં પાત્રચિત્રણ 7
- (B) કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો : 4
- (1) 'ભરતેશ્વર બાહુબલિરાસ'ની રચના સંવત્ જણાવો.
- (2) ભરતની માતાનું નામ શું છે ?
- (3) ભરત અને બાહુબલિ કોના પુત્રો છે ?
- (4) ભરત અને બાહુબલિ વચ્ચેનું યુદ્ધ કેટલા વર્ષ ચાલે છે ?
- (5) ઋષભદેવને કુલ કેટલાં પુત્રો હતાં ?
- (6) બાહુબલિને ક્યાંનો રાજા બનાવાયો હતો ?

3. (A) ખંડકાવ્ય સ્વરૂપના વ્યાવર્તક લક્ષણોની ચર્ચા કરો. 14
- અથવા**
- ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)
- (1) ખંડકાવ્ય અને મહાકાવ્ય 7
- (2) ખંડકાવ્યમાં પ્રકૃતિનિરૂપણ 7
- (B) કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો : 3
- (1) ખંડકાવ્યનું વસ્તુ ‘રહસ્ય’ વાળું હોવું જોઈએ. — અભિપ્રાય કયા ગુજરાતી વિવેચકનો છે ?
- (2) કાન્તના ખંડકાવ્યો પૈકી ‘દેવયાની’ માટે સૌથી પહેલા કોણે ‘ખંડકાવ્ય’ સંજ્ઞા પ્રયોજી હતી ?
- (3) ખંડકાવ્યનું વસ્તુ પ્રસિદ્ધ હોય તેવી અપેક્ષા આ સ્વરૂપ સંદર્ભે રાખવામાં આવે છે — વિધાન સાચું કે ખોટું ?
- (4) “રસ કે રસમિશ્રણમાં મોળું નહીં તે જ ખંડકાવ્ય” — કયા વિવેચકનું વિધાન છે ?
- (5) ખંડકાવ્યને ‘કથનોર્મિકાવ્ય’ તરીકેની ઓળખ આપનાર સાહિત્યકારનું નામ જણાવો.
4. (A) તમારા અભ્યાસક્રમમાં સામેલ ખંડકાવ્યો વિશે પરિચયાત્મક નોંધ તૈયાર કરો. 14
- અથવા**
- ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)
- (1) ‘એભલવાળો’-આસ્વાદ 7
- (2) ‘વસંતવિજય’ કાવ્યનો મધ્યવર્તી વિચાર 7
- (B) કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો : 3
- (1) તુકારામની પત્નીનું નામ જણાવો.
- (2) ‘છેલ્લી પૂજા’ ખંડકાવ્યના કવિનું નામ જણાવો.
- (3) ‘ઊગે છે સુરખી ભરી રવિ મૂઢુ હેમંતનો પૂર્વમાં’ કયા ખંડકાવ્યની પ્રારંભની પંક્તિ છે ?
- (4) ‘બાહુક’ કયા કવિની રચના છે ?
- (5) ‘આનાથી કે અધિક હૃદયે આર્દ્ર જ્યાં હોય દૈવ’ ! પંક્તિ કયા કાવ્યમાં છે ?

Seat No. : _____

NG-145
November-2018
M.A., Sem.-III
504(EB) : Gujarati
(સાહિત્યસ્વરૂપ ગદ્ય)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) ગદ્ય સ્વરૂપની વિભાવના અને તેના લક્ષણોનો સદષ્ટાંત પરિચય કરાવો. 14

અથવા

નોંધ લખો : (બંને)

- (1) સુરેશ જોશીના ગદ્યની લાક્ષણિકતાઓ. 7
(2) સ્વામી આનંદના ગદ્યની લાક્ષણિકતાઓ. 7

- (B) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ચાર) 4

- (1) ગદ્ય શબ્દનું અંગ્રેજી જણાવો.
(2) ‘અછાંદસ અને ગદ્યકાવ્ય આ શબ્દ એકબીજાના પર્યાય છે’ – વાક્ય સાચું છે કે ખોટું જણાવો.
(3) ‘ગદ્ય કવિનાં નિકષં વદતિ’ કોણે કહ્યું છે ?
(4) ગદ્યમાં લય હોતો નથી – વિધાન સાચું છે કે ખોટું જણાવો.
(5) ‘ગદ્’ શબ્દનો અર્થ જણાવો.
(6) ગદ્ય કાવ્યના પ્રકાર કેટલા છે ?

2. (A) ‘ધરા ગૂર્જરી’નું નાટ્યકૃતિ તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

નોંધ લખો : (બંને)

- (1) ‘ધરા ગૂર્જરી’ નાટકના સંવાદનું ગદ્ય 7
(2) ‘ધરા ગૂર્જરી’ નાટકનું કથાવસ્તુ 7

- (B) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ચાર) 4
- (1) ‘ધરા ગૂર્જરી’ના લેખક કોણ છે ?
 - (2) ‘ધરા ગૂર્જરી’ નાટકના અંક કેટલા છે ?
 - (3) ‘ધરા ગૂર્જરી’ નાટકના પ્રવેશ કેટલા છે ?
 - (4) ‘ધરા ગૂર્જરી’ નાટકના સ્ત્રીપાત્રનું નામ આપો.
 - (5) ‘ધરા ગૂર્જરી’ નાટકની પ્રકાશન સાલ જણાવો.
 - (6) ‘ધરા ગૂર્જરી’ નાટકમાં આવતા આંતર નાટકનું શીર્ષક શું છે ?
3. (A) ‘મહાભિનિષ્ક્રમણ’ નવલકથાના કથાવસ્તુ વિશે નોંધ તૈયાર કરો. 14
- અથવા**
- નોંધ લખો : (બંને)
- (1) ‘મહાભિનિષ્ક્રમણ’ શીર્ષક 7
 - (2) ‘મહાભિનિષ્ક્રમણ’ નું ગદ્ય 7
- (B) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ત્રણ) 3
- (1) ‘મહાભિનિષ્ક્રમણ’ કૃતિના કર્તા કોણ છે ?
 - (2) ‘મહાભિનિષ્ક્રમણ’ના કોઈ સ્ત્રીપાત્રનું નામ આપો.
 - (3) ‘મહાભિનિષ્ક્રમણ’ ‘ચેતના પ્રવાહની વર્ણકલા’ છે — સાચું કે ખોટું ?
 - (4) અમીત અને ચંદન વચ્ચે કયો સંબંધ છે ?
 - (5) ‘મહાભિનિષ્ક્રમણ’ કૃતિમાં કયા પાત્રનું મહાભિનિષ્ક્રમણ કેન્દ્રમાં છે ?
4. (A) રંગતરંગ-1ને આધારે જ્યોતીન્દ્ર દવેની હાસ્યકાર તરીકેની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો. 14
- અથવા**
- નોંધ લખો : (બંને)
- (1) ‘ઘાટીને ખુલ્લો પત્ર’ આસ્વાદ કરાવો. 7
 - (2) ‘લગ્નના ઉમેદવાર’ આસ્વાદ કરાવો. 7

(B) ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ત્રણ)

3

- (1) ‘રંગતરંગ-1’ માં નિબંધ સંખ્યા કેટલી છે ?
 - (2) ‘રંગતરંગ-1’ના સંવાદાત્મક નિબંધનું શીર્ષક જણાવો.
 - (3) ‘સાહિત્ય સમીક્ષા’ લેખમાં કયા બે પુસ્તકના નામ આવે છે ?
 - (4) હાસ્યલેખક તરીકે જ્યોતીન્દ્રની કોઈ એક વિશેષતા જણાવો.
 - (5) ‘?’ શીર્ષક ધરાવતા નિબંધમાં કયા વિષયની ચર્ચા છે ?
-

NG-145
November-2018
M.A., Sem.-III
504(EC) : Gujarati
(સાહિત્યિક નિબંધો)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) પદ્યવાર્તા સ્વરૂપના ઘટક અંગો વિશે નોંધ તૈયાર કરો. 14
- અથવા**
- ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)
- (1) શામળકૃત 'મદનમોહના' પદ્યવાર્તાના આસ્વાદ. 7
- (2) મધ્યકાલીન ગુજરાતી પદ્યવાર્તાનો વિકાસ. 7
- (B) કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો : 4
- (1) પદ્યવાર્તાઓનું વસ્તુ કલ્પિત અને લોકકથાએ !, બૃહત્કથાઓ ઉપર આધારિત હતું – વિધાન સાચું કે ખોટું ?
- (2) નીચેના પૈકી કઈ બાબત પદ્યવાર્તા સ્વરૂપમાં વિશેષતઃ જોવા મળતી નથી ?
- (આડકથા, સમસ્યાઓ, કરુણ અંત)
- (3) 'રૂપસુંદરકથા' કયા વાર્તાકારની રચના છે ?
- (4) 'માધવાનલકામકંદલાદોગ્યક' કયા કવિની રચના છે ?
- (5) નીચેના પૈકી કઈ રચના શામળ રચિત નથી ?
- (પદ્માવતી, નંદબત્રીસી, હંસાવતી)
- (6) શિવદાસની પદ્યવાર્તાનું શીર્ષક જણાવો.
2. (A) ટૂંકીવાર્તાની સ્વરૂપગત લાક્ષણિકતાઓ વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો. 14
- અથવા**
- ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)
- (1) ટૂંકીવાર્તામાં ઘટનાનું તિરોધાન 7
- (2) ધૂમકેતુની વાર્તાકલા 7

(B) કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

4

- (1) 'ટૂંકીવાર્તા જે કહેવાનું હોય તેનો દ્વિતી જ, ત્રીજો જ મૂકે છે' — કોનો અભિપ્રાય છે ?
- (2) 'મહેફિલે ફેસાને ગુયાન' નામનો વાર્તાલેખનનો પ્રયોગ કયા ગુજરાતી વાર્તાકારે કર્યો હતો ?
- (3) 'અંધારી ગલીમાં સફેદ ટપકાં' સંગ્રહના વાર્તાકારનું નામ જણાવો.
- (4) 'માજા વેલાનું મૃત્યુ' કયા વાર્તાકારની રચના છે ?
- (5) સુરેશ જોષી કયા યુગના વાર્તાકાર છે ?
- (6) 'વાત્રકને કાઠે' કોની ટૂંકીવાર્તા છે ?

3. (A) જ્ઞાનમાર્ગી કવિ અખાના પ્રદાન વિશે નોંધ તૈયાર કરો.

14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)

(1) નરસિંહ મહેતાની જ્ઞાનમાર્ગી કવિતા

7

(2) ગુજરાતી જ્ઞાનમાર્ગી કવિતામાં ભોજનનું પ્રદાન

7

(B) કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો.

3

- (1) જ્ઞાનમાર્ગી કવિ ધીરાએ કયા સ્વરૂપમાં વિશેષ પ્રદાન કર્યું છે ?
- (2) 'ચિત્તવિચાર સંવાદ' કયા મધ્યકાલીન સાહિત્યકારની કૃતિ છે ?
- (3) 'ઘાટ ઘડિયા પછી નામરૂપ જૂજવાં' — કયા કવિની પંક્તિ છે ?
- (4) 'પ્રાણિયા ભજી લેને કિરતાર, આ તો સપનું છે સંસાર' કયા કવિની પંક્તિ છે ?
- (5) 'રસિકવલ્લભ' કયા કવિની રચના છે ?

4. (A) ગુજરાતી રંગભૂમિના વિકાસનો પરિચય કરાવો.

14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (બંને)

(1) ગુજરાતની પારસી રંગભૂમિ

7

(2) સામ્રાટ ગુજરાતી રંગભૂમિ

7

(B) કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

3

- (1) ગુજરાતનું લોકનાટ્ય કયા નામે જાણીતું છે ?
- (2) ‘સુંદરી’ ઉપનામથી પ્રસિદ્ધ થયેલા ગુજરાતી રંગકર્મીનું નામ જણાવો.
- (3) ‘લલિતા દુઃખદર્શક’ નાટકના લેખકનું નામ જણાવો.
- (4) ‘જળને પડદે’ કયા સાહિત્યકારના જીવનને કેન્દ્રમાં રાખીને લખાયું છે ?
- (5) નીચેના પૈકી રંગભૂમિ સાથે સંકળાયેલા કલાકારનું નામ જણાવો.

(સોમાલાલ શાહ, જસવંત ઠાકર, લાભશંકર પુરોહિત)
